

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio V. Utrùm sit aliqua species Actus, cùm nullus esset initio; tractu
temporis possit conualescere; vel qui validus initio, per subsequens
factum invalidus fiat: Denique utrùm Cap. XII. De ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

tantum videri ad servanda Sedis Apostolicæ Decreta, quantum ad Divinas Constitutiones adstrictum, & Can. 2. DIST. XII. qui dicit, *Canones consuetudini prævalere*. Quod est una è Juris Divini prærogativis; idem fert C. 2. DIST. XI.

Atque illi sunt Textus, qui Jus Canonicum cum Jure Divino permiscere videntur; Hi autem utrumque egregiè fecerunt.

Tales sunt, 1. Omnes, qui docent, Canones antiquari posse per contrariam Consuetudinem; id expressè asserit. C. 11. de *Consuet.* Illud elicitur ex omnibus Canonibus, qui de Canonicâ Præscriptione loquuntur, quorum præcipui sunt in CAUS. XVI. QUÆST. III. & IV. quæ spectat ad Definitiones Canonum, quibus his Canonibus derogatur.

2. Illi, qui docent in Scripturis Sacris, quæ Jus Divinum continent, nihil exhiberi, quod iniquum aut non verum sit, secus esse autem de Scriptis Patrum, è quibus multi Canones eruti sunt; & de quibuscumque privatis Scriptis concepta sunt S. Augustini verba. C. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. DIST. IX.

3. Illi, qui significant, Legem Divinam esse immutabilem, atque dispensationi non subditam, Leges autem Canonicas esse mutationi ac dispensationi obnoxias. v. DIST. IV. V. VI. IX. XI. XII. Quod enim ibi dicitur de Consuetudine, potest accommodari Legibus merè Canonicis, quoniam de Consuetudine Ecclesiasticâ potest intelligi, quæ habet vim Legis Canonicæ, sicut Consuetudines inutiles, aut Juri Naturali vel Divino adversantes, servari non debent, sed utrique cedere, ita & Leges inutiles, vel contrariæ Bonis Moribus, Rationi, Veritati, quæ verba sunt Juri Divino vel Naturali synonyma: Multi Canones collecti sunt in *Tractatu de Constitutionibus*, qui ostendunt, Constitutiones Ecclesiasticas esse mutationi obnoxias, & multi in *Tractatu de Dispensationibus*, qui ostendunt, in illis esse dispensationi locum.

4. Illi, qui ostendunt Legem Divinam esse ubique eandem, secus esse de Canonibus, qui varii sunt pro variis Temporibus, & Locis, in *toto Jure passim*.

5. Illi, qui infideles Legibus Divinis subjiciunt, atque eos à Legibus Canonicis immunes declarant. C. 4. de *Consang.* C. 8. de *Divort.*

Atque hi sunt præcipui Textus posterioris generis cum Superioribus componendi. Quod facillè fiet, si meminimus eorum, quæ dicta sunt initio Prolegomenorum, scilicet esse Canones, qui Divini Juris circâ Fidem aut Mores executionem curant: illi autem ad Jus Divinum, quod interpretantur, aut promulgant, aut jubent servari, pertinent; quæ dignitas præcipuè convenit Canonibus Conciliorum Generalium, quorum Definitiones Juris Divini prærogativas fortiuntur, cum sint infallibiles, immutabiles, atque dispensationem excludant: Horum Canonum ratione, Jus Canonicum, vocatur Jus Divinum in 1. Textu, laudatur & confunditur eum eodem Jure in cæteris Textibus prioris generis.

Cæteri Canones Divino Juri adjiciunt, quasdam Institutiones ad Disciplinam pertinentes, quarum infinitus est numerus. De his Canonibus intelligendi sunt Textus, qui distinguunt Jus Canonicum à Jure Divino.

Æquissima est autem illa distinctio; nam Jus Canonicum sic spectatum, omnibus Humani Juris vitis est obnoxium; nec refert de Canonibus generatim dici, illos esse à Spiritu Sancto conditos; hoc enim idè dicitur, quia sunt ut plurimum Canones in Comitibus, quibus ejus auxilium majus aut minus pro eorum ratione promissum fuit: undè oritur discrimen inductum inter Definitiones Conciliorum Generalium debito modo coactorum, atque habitorum, & cæteros Canones, Prioribus infallibilitatem adscribens. Auxilia Spiritus Sancti, prout opus est, dividuntur, eo autem majori in Conciliis opus est, quo gravior est Canonum Materies. Hæc ope, quæ quanta sit, Canones reverentiam merentur, sed illi, qui merè Dis-

ciplinam spectant, non sunt evecti supra Legum Humanarum conditionem, sed varii sunt pro variâ Personarum, Temporum, & Locorum ratione, ac pro variâ eorum, quibus constituuntur, indigentia variabiles.

Secundùm opinionem eorum, qui putant reservationem Casuum Majorum pertinere ad Pontificem ex Institutione Divinâ, sicut ejus Primatum, inter Canones Juri Divino pares adscribendi sunt illi, qui de hac reservatione agunt: hoc sensu INNOCENTIUS III. C. 2. de *Translat.* dicit ex Institutione Divinâ, non ex Humanâ Constitutione, Spiritualis Conjugii Episcopi cum Ecclesiâ dissolutionem per translationem, demissionem, aut depositionem, Sedi Apostolicæ reservari. Putavit enim, nonnullos Canones, qui Pontifici adscribunt facultatem hujus dissolutionis, eam spectavisse velut consecutionem ejus Divini Primatus. FAGNANUS in C. 8. de *Consang.* n. 13. alios asserit Textus ad probandum, Jus Canonicum, Divinum vocari, & Juris Divini nomine comprehendendi.

SECTIO V.

Utrum sit aliqua species Actus, qui, cum nullus esset initio; tractu temporis possit convalescere: vel qui validus initio, per subsequens factum invalidus fiat: Denique utrum CAP. XII. de Regular. probet alterutram conciliationem ejus Textus cum R. XVIII. & LXXIII. de REG. JUR. in VI.

PRIMUM distinguendi sunt Actus nulli, ab Actibus annullabilibus.

Actus nulli, sunt ii, qui prorsus effectu carent, putâ Actus Absoluti sine legitimâ potestate confecti, vel omittis solemnitatibus essentialibus v. g. Actus Collationis & Præsentationis ab iis facti, qui nec titulo, nec possessione, nec quasi possessione juvantur; Actus celebrationis Matrimonii sine Testibus requisitis, atque ab alio, quàm legitimo Ministro.

Actus annullabiles, sunt ii, quorum effectu pendulus est, partim ob defectum consensus alicujus personæ, & qui rati sunt aut irriti per factum posterius: Rati, si gravatæ Partes non querantur intrâ legitimum tempus. Irriti, si Partes læsæ querantur. Tales sunt Electiones, ad quas aliqui Electores non sunt vocati, quæ effectu carent, si eorum aliquis, queratur intrâ tres menses ad Electionem datos, & vim fortiuntur, si nemo intrâ illud tempus queratur. Tales sunt Collationes ab Ordinario factæ in præjudicium Patroni, vel Collatoris Inferioris; nam si hi non querantur intrâ sex menses, valent Collationes, quæ fierent irritæ, si intrâ tempus præstitutum querantur Personæ læsæ.

Non agimus hæc de Actibus annullabilibus, de quibus convenit, eos per factum posterius ratos aut irritos fieri posse. De Ratis aut Irritis ab initio Actibus loquimur, & Queritur. *Utrum illi ex post facto vim suam amittere, & hi vim, quam non habebant, nancisci valeant?*

Circâ hanc Quæstionem duæ sunt Juris Regulæ, quæ absolutè negant, utrumque fieri posse, scilicet XVIII. & LXXIII. de *Reg. Jur. in VI.* Prior est, *Non firmatur tractu temporis, Quod de Jure ab initio non subsistit*. Posterior sic concipitur. *Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo inchoari non potuit*. Hæ Regulæ in sensu opposito acceptæ, alia in alterâ continentur; id enim postulat ratio contrariorum: nam, si Actus irritus tractu temporis convalescere non potest, Actus ratus ex post facto dissolvi non debet, vel, si factum posterius Actui, qui ratus fuit, nocere nequit, neque etiam prodesse debet ei, qui ab initio fuit irritus. Hæc posterior Regula restringenda est ad Actus absolutè indissolubiles, putâ Matrimonium consummatum; Consum-

matum, inquam, quoniam non consummatum per Professionem Religiosam legitime factam dissolvi potest.

Quoad actus dissolubiles, illi procul dubio legitime possunt retractari propter factum posterius, quamvis rite perfecti fuerint, quorum exemplum vulgare sunt Sponsalia, quæ iuste solvuntur per casus subsequentes, quæ, si prævisissent, ipsa fuissent, irrita. Itaque Regula Posterior minus patet, quam altera, cum exceptiones quasdam patiantur, hæc Prior autem nullas; nam exempla, quæ afferuntur ad probandum, actus nullos ob defectum consensu, convalescere, posse per consensum subsequentem, pertinent ad actus annullabiles, vel si spectent actus irritos, non congruunt; numquam enim actus ob defectum consensu nulli, convalescunt per subsequentem consensum, sed reparatur nullitas actus irriti, validum actum substituendo.

Remotis jam omnibus, quæ caliginem offundere possent Conciliationi, quam quarimus; afferenda est Summa Cap. 12. de *Convers. Conjugatorum*, quod adversari videtur expositis Regulis. Cum à *Celestino III.* quæsitum foret, utrum Mulier, quæ putans, Virum suum esse defunctum, habitum Religionis sumpserat, & regresso Viro, e Monasterio exierat, eo mortuo teneretur in Religionem redire, Respondet ille, illam Professione suâ, quod suum erat, obstrinxisse, & proinde semetipsam obligavisse in tempus, quo libera esset; unde concludit eam redire debere, quia in eum casum pervenit, in quo votum efficax emittere poterat. Respondemus, quod licet votum ejus non tenerit usquequaque, eæteris tamen fuit obligatorium quatenus se poterat obligare; promisit enim invadendo Monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat in potestate ipsius, redire verò ad Seculum in ejus potestate non erat, sed in potestate Mariti, & ideo quantum ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desit, cum ad eum casum, à quo poterat efficax habere principium, pervenisse noscatur.

Hic Textus adversari videtur Regulæ XVIII. in eo quod dicit, actum, qui ab initio non constitit, tractu temporis convaluisse, & Regulæ LXXIII. in eo, quod supponit, actum nullum, si pervenerit in eum casum, quo fuisset efficax, inde trahere vim, quæ caruit. Regula autem in sensu contrario accepta docet, eventu subsequente actum non fieri ratum, licet ab eo casu potuerit inchoari.

Sed oppositio est tantum in terminis, nam 1. Pontifex loquitur de actu irrito ex unâ parte, ex alterâ ratio; Regula autem XVIII. loquitur de actu absolute nullo. 2. Vult tantum, ut illud, quod firmum est, subsistat; dum ejus effectus partim suspenditur propter obstaculum absolutam executionem impediens, eoque sublato obstaculo actus effectum suum plenissime fortiat, sed difficile intellectu quomodo idem actus partim nullus, partim validus esse possit: hinc ratur; hinc irritus; irritus respectu ejus, cui injustè nocet; efficax respectu ejus, à quo profectus est: videtur enim, quod perinde atque in Rebus Moralibus unicus defectus sufficit ad vitiandam actionem, ita obtinere debet in cæteris quibuscumque rebus. Itaque postea significat Pontifex in rigore suam Definitionem difficultate non carere; nam præmissa, se judicare, salubrius fore illi Mulieri, si redeat in Monasterium, adjicit, eam tamen ad id compelli non debere. *Consultius itaque ducimus, ut vanitatibus Saculi derelictis, ad Monasterium redeat; ubi bonâ ducta intentione Professionem fecit: si verò ad hoc induci non potuerit, invitam ipsam credimus non cogendam.* GONZALES in hoc Caput contra objicit Epistolam *Petri Blefensis*, qui credit Professionem esse nullam, & proinde illam rursus nubere posse post obitum Viri, & solutio, quam affert, Textui adversatur, & notæ præcedenti, in quâ agnoscit Professionem esse validam saltem quoad Continentiam servandam post obitum Mariti, quod non coheret,

Tom. I.

cum vix concipi valeat, quomodo idem actus possit esse partim nullus; partim validus: adde, quod perinde est de hoc Casu, ac de illo, quo Mulier credens Virum obiisse, alteri nupsit, postea verò errore detecto, ad Virum priorem rediit, quæque isto verè mortuo, ad posteriorem reverti nullatenus obligatur.

SECTIO. VI.

Quare in quibusdam Argumentis illicitum haberi debet, Quod expresse non permittitur, & in aliis, licitum videri debet, Quod diserte non interdicitur, & Quenam sint illa Argumenta.

Regula Posterior extat in Cap. 29. de *Sent. Excom.* his verbis, *Quia tamen Conditor Canonum Absolutionem ejus sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi, agit de Excommunicatione per Canones sancitâ, & dicit, Absolutionem Censuræ, quæ specialiter non reservatur Autori Canonis, cæteris concedi.* Quoniam agitur de Absolutione Censurarum, Quidam Autores inde concludunt, eam Sententiam esse Absolutioni peculiarrem, nec attendunt huic Argumento accommodari potuisse Regulam Generalem, ut solent specialibus Casibus applicari Generalia Principia.

Alia Sententia reperitur in C. 2. de *Translat.* ubi ait INNOCENTIUS III. esse quosdam casus, in quibus vetitum censi debet id, quod non est diserte permittum. *Nonnunquam intelligitur prohibitum quod non invenitur concessum.* (S. 2. præsertim eum.) Agit de facultate, quam habet Metropolitanus, ad cogendum Suffraganeum, ut Dignitati renunciet, si Consecrationem suam fieri quinque Mensibus neglexerit, supponensque Canones, qui hanc facultatem tribuunt Metropolitanis, ei potestatem Suffraganeos transferendi non dedisse, concludit, eam illi non pertinere, suamque Conclusionem duabus confirmat rationibus, quarum Posterior ea est, quam retulimus.

Elicitur etiam eadem Sententia ex Cap. 5. de *Usu & Autor. Pallii* & similibus, quæ docent, Metropolitanum uti non posse Pallio, nisi diebus expresse concessis; necnon ex Cap. 15. de *Tempor. Ordin.* in quo INNOCENTIUS dicit, Metropolitanum mandare non potuisse Suffraganeo suo, ut uno & eodem die Virum eundem ad tres Ordines Sacros promoveret, cum illi hujusmodi Dispensatio à Canone minimè sit permittita.

Eadem reperitur. 1. in omnibus Textibus, qui laudant Regulam, *Quod non est Sanctorum Patrum Decreto sancitum, non est superstitiosus adinventionibus præsumendum.* Ejus generis sunt cit. C. 2. de *Translat. & Can. 26. CAUS. II. QUÆST. V. à STEPHANO V.* desumptus, ubi legitur *Documento pro Decreto*: Ex illis etiam Textibus est Cap. 6. de *Hæret. in VI.* in quibus id, quod licitum est in uno Casu, prohibetur in cæteris, ille est casus Dispensationis limitatæ, quæ in gratiam Fidei conceditur.

Atque illi sunt Textus oppositas Sententias continentes, qui conciliari debent. Quenam sint Argumenta, in quibus unaquæque locum habeat, indicabit Conciliatio; sed antea observandum est, utramque spectare facultatem faciendi res nonnullas, quarum aliæ Jurisdictionem requirunt, aliæ verò non requirunt. Potestas Jurisdictionis, est Ordinaria, vel Delegata: Ordinaria certa negotiorum genera spectat, eaque universim complectitur; Delegata in certis negotiis circumscribitur: Potestas Ordinaria acquiritur per Dignitatem, cui illa coheret, vel per Mandatum Generale Ordinarii: Potestas Delegata acquiritur per Mandatum Speciale. Potestas Ordinaria potest restringi per Reservationes in gratiam Superioris factas, vel per Privilegia, quæ aliis aliquam dant ipsius partem, vel per Consuetudinem, aut Præscriptionem.

d 2

Ordina-